

Briff Prosiect – Lleihau Galwadau Diangen – Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Gorffennaf 2022

Cyfeirnod y ddogfen: 3021A2022

Paratowyd y ddogfen hon ar gyfer defnydd mewnol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Ni chymerir unrhyw gyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol, staff Archwilio Cymru na, lle y bo'n berthnasol, yr archwilydd a benodwyd, mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw drydydd parti.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Archwilio Cymru a, lle y bo'n berthnasol, yr archwilydd a benodwyd yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Briff prosiect	
Cefndir	4
Diben yr adolygiad	6
Ffocws yr adolygiad	6
Dull	6
Prif gwestiynau'r adolygiad	7
Allbwn	8
Manteision bwriadedig	8
Amserlen	8
Trefn y gwaith maes	9
Cais am ddogfennau	9
Cysylltiadau Archwilio Cymru	11

Briff prosiect

Cefndir

- 1 Bydd yr adolygiad o berfformiad Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) ar gyfer 2022-23 yn canolbwyntio ar y cynnydd a wnaed i leihau ac atal galwadau tân diangen. Y diffiniad o alwadau tân diangen yw digwyddiad lle mae criw tân ac achub yn ymateb i ddigwyddiad gan gredu bod tân ond eu bod yn darganfod ar ôl cyrraedd nad oes digwyddiad yn bodoli neu wedi bodoli. Mae'r briff prosiect hwn yn darparu gwybodaeth gefndir ar gyfer yr adolygiad, y fethodoleg archwilio allweddol, allbynnau a graddfeydd amser.
- 2 Ers 2009, mae'n ofynnol i holl Awdurdodau Tân ac Achub y DU (ATAau) gofnodi digwyddiadau yr ymatebwyd iddynt trwy'r System Cofnodi Digwyddiadau (IRS) ar-lein. Mae hyn yn cynnwys galwadau tân diangen, a gaiff eu rhannu'n dri is-gategori:
 - oherwydd cyfarpar – lle mae larwm neu offer diffodd tân yn gweithredu trwy gamgymeriad, gan gynnwys cael eu hysgogi'n ddamweiniol gan bobl.
 - galwadau â bwriad da – lle mae rhywun yn credu â phob ewyllys da bod angen y gwasanaeth.
 - galwadau diangen maleisus – lle mae rhywun yn bwriadu ennyn ymateb i ddigwyddiad nad yw'n bodoli.
- 3 Caiff data IRS ar y categorïau hyn ei gyhoeddi'n rheolaidd gan Lywodraeth Cymru. Er y bu gostyngiad sylweddol mewn galwadau diangen ers blwyddyn ariannol 2007-08, mae ATAau Cymru'n dal i ymateb i filoedd o ddigwyddiadau diangen. Yn ystod blwyddyn ariannol 2020-21, ymatebodd Awdurdodau Tân ac Achub Cymru i 14,880 o alwadau diangen:

Arddangosyn 1: galwadau diangen yn ôl rheswm a blwyddyn ariannol, 2007-08 a 2018 - 2021

Categori	BA 2007-08	BA 2018-19	BA 2019-20	BA 2020-21
Maleisus	1,532	372	375	321
Bwriad da	5,946	5,855	5,422	5,810
Oherwydd cyfarpar	12,120	8,258	8,484	8,749

Categori	BA 2007-08	BA 2018-19	BA 2019-20	BA 2020-21
Cyfran o gyfanswm y digwyddiadau	35.6%	39.5%	40.8%	48.9%

N.B. 2007-08 yw'r data cynharaf sydd ar gael ac fe'i darperir ar gyfer ei gyd-destun

Ffynhonnell: [StatsCymru](#)

- 4 Yn ogystal â'r rhai a fynychwyd, mae ATAAu hefyd yn derbyn larymau ffug nad ydynt yn cael eu mynychu oherwydd y ffordd y maent yn cael eu trin gan Weithredwyr Rheoli. Dyma'r cadarnhad canlyniad yn bennaf gan ffynhonnell y signal nad oes digwyddiad. Mae'r rhain yn dal i fod yn signalau ffug, ond gan nad yw criw yn mynychu neu'n cael eu troi o gwmpas enroute, nid ydynt yn cael eu cofnodi yn data IRS.
- 5 Mae costau ymateb i'r digwyddiadau hyn yn ariannol a dynol, gyda risgiau a chostau cyfle uwch. Amcangyfrifodd Llywodraeth Cymru fod y 9,805 o alwadau diangen oherwydd cyfarpar yn 2013-14 wedi costio £2.94 miliwn i ATAAu Cymru (prisiau 2014)¹. Gall y costau hyn amrywio yn ôl amryw amgylchiadau, megis y math o ddiffoddwr tân sy'n ymateb, neu'r pellter a deithir.
- 6 Ar ben hynny, gan bod criwiau tân ac achub yn credu eu bod yn ymateb i ddigwyddiadau go iawn, mae eu hymateb union yr un fath ag ymateb i dân go iawn. Yn aml gall hyn olygu ymateb 'golau glas' sydd hefyd yn cynyddu'r risg ar gyfer y criw(iau) sy'n ymateb a defnyddwyr eraill y ffyrdd. Hefyd, ceir risg nad yw criw sy'n ymateb i alwad tân ddiangen yn gallu ymateb i ddigwyddiad go iawn neu fod oedi cyn y gall ymateb.
- 7 Ceir costau ychwanegol hefyd pan ddefnyddir offer, megis traul ychwanegol a mwy o allyriadau carbon. Mae hyn yn gwneud cyrraedd targed Llywodraeth Cymru bod y sector cyhoeddus yn garbon niwtral erbyn 2030 yn fwy o her byth. Mae hefyd yn golygu y collir cyfle i hyfforddi criwiau neu i ddiffoddwyr tân gael eu lleoli i gyflawni gweithgareddau eraill, megis gwaith atal. O ganlyniad, ceir mân gostau yn ychwanegol at yr ymateb ar unwaith y mae angen eu hystyried.
- 8 Gall galwadau diangen sy'n digwydd dro ar ôl tro ac yn aml danseilio hyder mewn systemau diogelwch tân hefyd, sy'n arwain at bobl mewn safleoedd o'r fath o bosibl yn cymryd larymau'n llai difrifol. Gall hyn brofi'n gostus os bydd tân go iawn ar yr un safle.
- 9 Mae'r sector tân ac achub yn ei gyfanrwydd wedi nodi mater galwadau diangen ac wedi ceisio ffyrdd o'u hatal a'u lleihau. Cynhyrchwyd canllawiau gan y Gymdeithas

¹ Llywodraeth Cymru, [Amser Gweithredu](#), Hydref 2015

Prif Swyddogion Tân (CFOA) yn 2014² a oedd yn canolbwyntio ar eu lleihau yn dilyn ymgynghori ag ATAAu a rhanddeiliaid eraill. Ar y cyd, fe gynhyrchodd Awdurdodau Tân ac Achub Cymru ganllawiau³ ar rybuddion diangen a achosir gan larymau tân awtomatig yn 2018.

- 10 Yn 2015, fe gyhoeddodd Llywodraeth Cymru yr adroddiad *Amser Gweithredu*, a archwiliodd y mater hwn ac a gyflwynodd ystod o opsiynau i ATAAu, perchnogion/meddianwyr adeiladau, ac ar gyfer cydweithio rhwng y ddau. Hefyd, fe wnaeth Fframwaith Cenedlaethol 2016⁴ gefnogi a mabwysiadu argymhellion i 'Adnabod prif achosion larymau ffug a chymryd pob cam rhesymol ac ymarferol i ostwng eu niferoedd'. Ers hynny, mae nifer y galwadau diangen wedi aros yn ystyfnig uwchlaw 14,000 o ddigwyddiadau y flwyddyn.
- 11 Felly, bydd yr adolygiad hwn yn ceisio deall pam fod galwadau diangen yn dal i ddigwydd mor fynych, beth yw eu cost, pa un a yw argymhellion blaenorol wedi cael eu rhoi ar waith a'r camau eraill a gymerwyd gan yr Awdurdod i fynd i'r afael â hwy. Mae'r adolygiad hefyd yn gyfle i rannu a dysgu o waith mewn rhannau eraill o'r DU.
- 12 At ddibenion yr adolygiad hwn, bydd Archwilio Cymru'n canolbwyntio'n bennaf ar alwadau tân diangen annomestig. Gan bod llawer o alwadau diangen yn deillio o leoliadau eraill yn y sector cyhoeddus, bydd yr adolygiad yn amlygu themâu cenedlaethol i Lywodraeth Cymru eu hystyried.

Sail ddeddfwriaethol ar gyfer yr adolygiad

- 13 Cyflawnir y prosiect hwn i helpu i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol dan adrannau 17 a 41 Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Bydd hefyd yn sail i archwiliad a gynhelir gan yr Archwilydd Cyffredinol dan adran 15 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Diben yr adolygiad

- 14 Bydd yr adolygiad yn darparu sicrwydd ar gyfer dinasyddion, Llywodraeth Cymru a'r Awdurdod bod digon o gynnydd yn cael ei wneud i leihau nifer yr achosion o alwadau tân diangen a'u costau cysylltiedig o adeiladau annomestig yn bennaf. Bydd hefyd yn cynorthwyo'r Awdurdod i adnabod arfer da ac i weld manteision ehangach, megis lleihau allyriadau carbon.

² CFOA, [Guidance for the Reduction of False Alarms & Unwanted Fire Signals](#), 2014

³ Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru, [Lleihau Rhybuddion gan Larymau Tân Awtomatig 2018](#)

⁴ Llywodraeth Cymru, [Fframwaith Cenedlaethol y Gwasanaethau Tân ac Achub 2016](#), Tachwedd 2015

Dull

- 15 Bydd y prosiect yn bennaf yn golygu adolygiadau o ddogfennau a chyfweliadau. Lle gall fod angen cyfweliadau, lle y bo'n ymarferol byddwn yn ceisio integreiddio hyn â gwaith arall sydd yn yr arfaeth a/neu ein cyfarfodydd cyswllt rheolaidd gyda swyddogion/aelodau'r Awdurdod.
- 16 Wrth gynnal y prosiect hwn, byddwn hefyd yn tynnu ar ganfyddiadau ein gwaith parhaus a diweddar arall, canfyddiadau gwaith Arolygwyr a Rheoleiddwyr eraill a gwaith mecanweithiau adolygu mewnol yr Awdurdod ei hun megis swyddogaethau archwilio mewnol a chraffu'r Awdurdod. Mae ein dulliau allweddol yn cynnwys:
- **D1:** Adolygiad o wybodaeth a phrofiad archwilio ac arolygu cronus (CAIKE)
 - **D2:** Adolygiadau o ddogfennau (gweler **Arddangosyn 4**)
 - **D3:** Cyfweliadau gyda swyddogion allweddol ac aelodau'r Awdurdod
 - **D4:** Cyfweliadau gyda sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus sy'n achosi niferoedd sylweddol o alwadau tân diangen
 - **D5:** Cyfweliadau gydag ATAAu eraill i adnabod arfer da
 - **D6:** Arolwg byr o reolwyr adeiladu sectorau allweddol

Prif gwestiynau'r adolygiad

Arddangosyn 2: prif gwestiynau'r adolygiad

Mae'r tabl isod yn nodi'r prif gwestiynau y byddwn yn ceisio'u hateb wrth gynnal yr adolygiad hwn.

Lefel 1

A yw'r Awdurdod yn gwneud popeth y gall ei wneud i leihau nifer yr achosion o alwadau annomestig tân diangen?

Lefel 2

- A oes gan yr Awdurdod ddealltwriaeth dda am leoliadau, achosion ac effeithiau galwadau tân diangen mewn safleoedd annomestig?
- A oes gan yr Awdurdod gynllun neu strategaeth eglur a phriodol ar gyfer mynd i'r afael â galwadau tân diangen mewn safleoedd annomestig sy'n ystyried risg a thystiolaeth addas?
- A yw'r Awdurdod yn mynd ati'n rheolaidd i werthuso a monitro perfformiad i sicrhau bod galwadau tân diangen mewn safleoedd annomestig yn lleihau?

- A yw'r Awdurdod wedi lleihau nifer y galwadau tân diangen mewn safleoedd annomestig y mae'n ymateb iddynt?

Allbwn

- 17 Unwaith y byddwn wedi cwblhau ein gwaith maes, byddwn yn darparu adroddiad ac yn cyflwyno ein canfyddiadau i'r Awdurdod. Bydd yr adroddiad yn cynnwys crynodeb o'n canfyddiadau ynghyd ag argymhellion ar gyfer gwella ac yn cymharu perfformiad ehangach ag ATAAu eraill Cymru.
- 18 Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r dull 'dim syrpreisys' a rhannu canfyddiadau a chasgliadau sy'n dod i'r amlwg gydag uwch reolwyr cyn cyflwyno'r adroddiad.

Manteision bwriadedig

- 19 Bydd yr adolygiad yn helpu i:
 - Ddarparu sicrwydd bod gan yr Awdurdod strategaeth briodol i leihau galwadau tân diangen mewn safleoedd annomestig.
 - Darparu sicrwydd bod cynlluniau ar waith i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y defnyddir adnoddau.
 - Darparu mewnwelediad trwy amlygu cyfleoedd ar gyfer gwella.

Amserlen

Arddangosyn 3: amserlen

Mae'r tabl isod yn nodi amserlen arfaethedig ar gyfer yr adolygiad yn yr Awdurdod

Amserlen arfaethedig	
Briff prosiect drafft yn cael ei drafod gyda'r Awdurdod a drafft terfynol yn cael ei gyhoeddi	Gorffennaf 2022

Amserlen arfaethedig	
Adolygiad o ddogfennau a gwaith desg arall i ddadansoddi gwybodaeth	Gorffennaf – Hydref 2022
Cyfweliadau	Hydref 2022 - Ionawr 2023
Cyfarfod i drafod canfyddiadau sy'n dod i'r amlwg a chael adborth ar y casgliadau drafft	Rhagfyr/Ionawr 2023
Cyhoeddi a chwblhau'r adroddiad	Mawrth 2023

Trefn y gwaith maes

Cyfweliadau

- 20 Byddwn yn cynnal cyswllt â'r Awdurdod i nodi a chytuno pwy y bydd angen i ni gyfweled â hwy i oleuo ein hadolygiad. Fel lleiafswm, byddwn yn cyfweled ag aelodau o'r uwch dîm arwain; y Pennaeth/Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol; staff rheng-flaen a chynrychiolwyr cyrff partner allweddol sy'n rhan o waith i leihau galwadau tân diangen. Gallwn gynnig cyfweliadau yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Dull archwilio

- 21 Mae Archwilio Cymru'n parhau i fonitro'r sefyllfa o ran COVID-19 yn fanwl. Er ein bod ni'n ymwybodol bod rhaid i weithgarwch i gyflawni ein harchwiliad beidio â thynnu oddi wrth waith pwysig cyrff cyhoeddus ar yr adeg dyngedfennol hon, rydym hefyd yn hyderus y gall ychwanegu gwerth a mewnwelediad i gynorthwyo sefydliadau gyda'u hadferiad. Fel egwyddor, byddwn wastad yn sicrhau ein bod yn taro cydbwysedd rhwng cyflawni ein cyfrifoldebau statudol ar y naill law a rhoi'r amser a'r lle i gyrff cyhoeddus y mae eu hangen arnynt i adfer o'r pandemig ar y llaw arall.
- 22 Blaenoriaeth yr Archwilydd Cyffredinol o hyd yw sicrhau iechyd, diogelwch a lles staff Archwilio Cymru, eu teuluoedd ac iechyd, diogelwch a lles ein partneriaid mewn cyrff eraill yn y gwasanaeth cyhoeddus. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y byddwn yn ymgysylltu â'r Awdurdod i gytuno sut orau i wneud ein gwaith maes a byddwn yn dal i fod yn hyblyg trwy gydol y broses.

Cais am ddogfennau

- 23 Cyn cyfweiliadau byddwn yn cynnal adolygiad o'r dogfennau a enwir isod. Fodd bynnag, byddwn yn ddiolchgar pe gallech ddarparu unrhyw ddogfennau ychwanegol ar ein cyfer a allai fod yn berthnasol i'n gwaith yn y maes hwn yn eich tyb chi. Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr a gellir gofyn am ddogfennau ychwanegol yn ystod yr adolygiad. Lle mae dogfennau yn y rhestr isod ar gael yn gyhoeddus ar wefan yr Awdurdod, byddem yn ddiolchgar pe gallech ein cyfarwyddo at y tudalennau lle gallwn ddod o hyd iddynt os gwelwch yn dda.

Arddangosyn 4: mae'r tabl isod yn nodi'r dogfennau yr hoffem ofyn amdanynt i ddechrau fel rhan o'r adolygiad hwn

Teitl y ddogfen

- Cynllun lleihau galwadau tân diangen.
- Unrhyw wybodaeth (mewnol ac IRS)casglu data am alwadau tân diangen, megis achosion, amlder, hyd yr ymateb, a'r gost, gan gynnwys y rhai na fynychwyd
- Tystiolaeth a dadansoddiad o unrhyw ymarferion ymgynghori neu ymgysylltu i oleuo strategaeth neu bolisi galwadau tân diangen.
- Tystiolaeth o hyfforddiant a chanllawiau a ddarparwyd ar gyfer swyddogion ar roi'r strategaeth galwadau tân diangen ar waith.
- Y Cynllun Corfforaethol.
- Swydd-ddisgrifiadau, achos busnes a manyleb unrhyw rôl/rolau a neilltuwyd i (neu'n bennaf ar gyfer) arwain ar ymateb yr Awdurdod i alwadau tân diangen.
- Cylchoedd Gorchwyl a chofnodion cyfarfodydd diweddar unrhyw weithgorau sy'n cydlynu a/neu'n craffu ar alwadau tân diangen.
- Cyhoeddusrwydd a gwaith ymgyrchu ar leihau galwadau tân diangen.
- Tystiolaeth o gynnydd o ran mynd i'r afael ag argymhellion blaenorol Llywodraeth Cymru.
- Tystiolaeth o ymgysylltu â phartneriaid yn y sector cyhoeddus i leihau galwadau tân diangen.
- Adroddiadau ar berfformiad yn erbyn targedau, camau gweithredu a cherrig milltir – i uwch swyddogion ac aelodau'r Awdurdod.
- Chwalu'r gost o ddefnyddio teclyn tân i ymateb i alwad.
- Manylion cyswllt rheolwyr adeiladau a gedwir gan yr Awdurdod.

Cysylltiadau Archwilio Cymru

Arddangosyn 5: Cysylltiadau Archwilio Cymru

Mae'r tabl isod yn nodi'r tîm yn Archwilio Cymru a fydd yn gweithio ar yr adolygiad hwn yn yr Awdurdod.

Rôl	Enw
Cyfarwyddwr Archwilio	Derwyn Owen
Rheolwr Archwilio	Nick Selwyn
Uwch Archwilwyr	Matthew Brushett Philippa Dixon Euros Lake Charles Rigby

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.